

N:o 55.

Ank. till Riksd. Kansli den 8 Maj 1885, kl. 5 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl Maj:ts proposition, angående försäljning af viss kronan tillhörig, för närvarande till gardesregementena upplåten mark i hufvudstaden, samt om beredande af nya kasernetablissemment för Svea lifgarde och Andra lifgardet m. m.

(I. A.)

Under åberopande af bifogadt utdrag af protokollet öfver landtförsvarsärenden för den 20 Februari innevarande år, har Kongl. Maj:t i en samma dag till Riksdagen aflåten proposition (N:o 35) föreslagit Riksdagen att besluta:

att de kronan tillhöriga, hufvudsakligen inom kvarteret Terra nova större i Ladugårdslands församling här i hufvudstaden belägna områden, som å en den Kongl. propositionen bilagd karta funnes utmärkta såsom bildande kvarteren A—G, I och K, och hvilka områden beräknats i areal innehålla 932,225 kvadratfot, måtte i den ordning Kongl. Maj:t kunde pröfva lämpligt för kronans räkning föryttras; äfvensom att med anledning häraf måtte till gator kostnadsfritt upplåtas åt Stockholms stad under eganderätt den mark, som enligt den i stadsrådsprotokollet närmare beskrifna regleringsplan vore till gator och gatudelar afsedd, med iakttagande jemväl, att för den föreslagna nya esplanaden mellan Ladugårdslands tull och Ladugårdslands strandgata finge, der Espla-

naden komme att framgå genom kronans mark, beredas en bredd af 48 meter — dock under förbehåll i afseende å den föreslagna försäljningen, att densamma så ordnades, att för de områden, som komme att föryttras, måtte erhållas en köpeskilling, motsvarande, då deri inberäknades de kostnader för gators ordnande, som enligt statsrådsprotokollet antagits böra drabba köparne, ett medelpris af minst fem kronor för hvarje qvadratfot;

att af de medel, som inflöte vid försäljning af förutnämnda dertill afsedda områden jemte materialerna efter Andra lifgardets nuvarande byggnader, måtte till beredande åt de begge fotgardesregementena af nya kasernetablissemment användas ett belopp af sammanlagdt högst 3,129,000 kronor;

att det öfverskott å försäljningsmedlen, som uppstode efter bestridandet af nämnda utgift samt de nödiga kostnaderna för gators ordnande, skulle reserveras till framtida disposition af Riksdagen;

samt att medel till ifrågavarande byggnads- och gaturegleringsarbeten måtte, i den mån sådant kunde blifva nödigt, få, efter Kongl. Maj:ts bepröfvande, af tillgängliga medel förskjutas.

Enligt hvad Herr Statsrådet och Chefen för Landtförsvarsdepartementet vid föredragning inför Kongl. Maj:t den 12 sistlidne Januari af frågan om anslagsbehofven under fjerde hufvudtiteln för år 1886 anmält, vore den kasern, hvilken för närvarande användes af Svea lifgarde, i det tillstånd, att densamma ansåges icke vidare med trygghet kunna under någon längre tid begagnas, i anledning hvaraf framställning af Arméförvaltningen blifvit gjord om beredande af extra anslag för kasernens om- och tillbyggnad, och då äfven Andra lifgardets kasern befundes i ett mindre tillfredsställande skick, hade departementschefen ansett utredning böra i ett sammanhang verkställas rörande ändamålsenligaste sättet för afhjelpande af de med synnerligen stora kostnader förenade byggnadsbehof, som sålunda framstält sig.

Af det vid nu förevarande Kongl. proposition fogade statsrådsprotokoll inhemtas, att sekundchefen för Svea lifgarde rörande detta gardes kasern hos Arméförvaltningen anmält, att trossbottnarne i två kasernrum hotade att instörta, hvilken fara måst genom tillfällig understöttning förebyggas, och sedan regementschefen, med anledning af upptäckta ytterligare bristfälligheter, begärt skyndsamt besigtning af hela kasernen, hade chefen för fortifikationen låtit fullständigt undersöka denna kasernbyggnad, hvarvid det befunnits, att alla kasernrummens golfbjelkar vore mycket bristfälliga och de flesta så uppruttna, att de endast genom verkställda stöttningar kunnat qvarhållas i sitt läge.

Ursprunglingen afsedd till helt andra ändamål än kasern, vore för öfrigt byggnaden till hela sin inredning, på sätt chefen för fortifikationen anført, i hög grad olämplig för kasernering samt alldeles för trång för den deri inrymda styrkan. I östra flygeln upptog nemligen den stora slottslika trappuppgången lika mycket utrymme, som i byggnaden komme logementen för tre kompanier till del, och då utrymmet i de för ständig inquartering afsedda kasernbyggnader borde, enligt nu gällande föreskrifter, beräknas i allmänhet för hvarje man till omkring 570 kubikfot i logementen och 780 kubikfot i sjukrummen, innehölle de nuvarande logementen en lufttillgång af endast 280—355 kubikfot samt de högst olämpligt belägna sjukrummen endast 274—394 kubikfot per man, eller logementen i allmänhet endast hälften och sjuklokalerna icke ens en tredjedel af hvad behovet kräfde. Härtill komme likväl ytterligare, att korridorer eller särskilda dagrum helt och hållet saknades, hvarföre manskapet så väl dag som natt vore hänvisadt till samma otillräckliga och följaktligen osunda logement, der golfutrymmet tillika vore så knappt, att sängarna måst placeras i etager öfver hvarandra, utan att likväl mer än en smal golfremsa kunde lemnas ledig. En naturlig följd af kasernens i hög grad oändamålsenliga och helsovidriga beskaffenhet hade också varit att, enligt hvad Medicinalstyrelsen i afgifvet yttrande vitsordat, sjukligheten inom Svea lifgarde varit större än inom öfriga i hufvudstaden förlagda regementen. Med anledning af dessa förhållanden hade af chefen för fortifikationen föreslagits, att i sammanhang med den i alla händelser nödvändiga och dyrbara reparationen så väl en tidsenligare inredning af den gamla kasernen måtte få vidtagas som äfven en ny kasernflygel på vestra sidan få uppföras af samma storlek som den nuvarande östra flygeln. Enligt uppgjorda ritningar och kostnadsförslag skulle, på sätt Herr Statsrådet och Chefen för Landtförsvarsdepartementet till ofvan åberopade statsrådsprotokoll anført, kostnaderna för dessa byggnadsarbetens utförande uppgå till icke mindre än 344,000 kronor, hvilket belopp, med iakttagande af vissa utaf Medicinalstyrelsen såsom nödiga ansedda förbättringar, komme att höjas till 375,000 kronor. Af handlingarne framginge emellertid, att äfven med användande af nämnda betydliga kostnader, till hvilkas bestridande Arméförvaltningen begärt anvisande af ett extra anslag, kasernen ingalunda skulle kunna bringas i verkligt ändamålsenligt skick, då bland annat golfutrymmet äfven efter den ifrågasatta om- och tillbyggnaden komme att blifva så otillräckligt, att det till och med fortfarande blefve en nödvändighet att anordna sängarna

öfver hvarandra, samt de nu befintliga olägenheterna skulle komma att äfven i flera andra afseenden kvarstå.

Enligt en utredning, som på anmodan af Herr Statsrådet och Chefen för Landtförsvarsdepartementet blifvit verkställd af chefen för Lifgardesbrigaden i samråd med vederbörande regementschefer och med biträde af personer med speicel sakkunskap i hithörande ämnen, och hvilken innefattade tre särskilda, på olika förutsättningar grundade alternativ, hade förenämnda af Arméförvaltningen uppgjorda förslag till Svea lifgardes manskapskaserns förändrade inredning och tillbyggnad, hvilket förslag kräfde en kostnad af 375,000 kronor, befunnits med afseende å ej mindre utrymme än äfven en tidsenlig logementsindelning lemna mycket öfrigt att önska. Vidare omfattade nämnda förslag endast sjelfva manskapskasernen, men för hela etablissemmentets försättande i ett tillfredsställande skick skulle dessutom erfordras icke obetydliga förändringar i öfriga lokalerna äfvensom åtskilliga nybyggnader, hvarjemte den nuvarande manskapskasernens läge hindrade anordnandet af en lämplig och för öfningar m. m. någorlunda användbar kaserngård. För den händelse kasernetablissemmentet komme att bibehållas på sin nuvarande plats, borde dels gamla kasernen äfvensom musikkasernen, skolhuset och handtverksbyggnaden nedrivas; dels två nya kasernflyglar och ett kanslihus jemte ett tvätt- och badhus uppföras; dels det gamla kanslihuset inredas till marketenteri, manskapsmess och underofficersbostäder; dels i arrestbyggnaden inredas bostad för väbeln; dels ock de öfriga byggnaderna bibehållas, och kaserngården planeras i två afsatser; och hade kostnaderna härför, enligt uppgjorda detaljerade beräkningar, ansetts uppgå till 1,102,000 kronor.

För att Andra lifgardets kasern skulle blifva försatt i ett tillfredsställande skick erfordrades enligt samma utredning nybyggnader och förändringar i lokalernas inredning samt kaserngårdens grusning, dränering och förseende med jernstaket, derför allt kostnaderna beräknats till 462,000 kronor.

Slutligen hade i sammanhang med omförmälda utredning äfven upptagits till behandling frågan om åtskilliga förändringar och nybyggnader vid Lifgardets till häst kasern, och hade kostnaden för dessa arbeten beräknats uppgå till 186,000 kronor.

Sammanlagda kostnaden för alla tre kasernernas tidsenliga ordnande på deras nuvarande platser skulle alltså utgöra 1,750,000 kronor.

Men enligt chefens för Lifgardesbrigaden omdöme skulle, oakadt dessa stora kostnader, kasernetablissemmenten icke blifva fullt tillfredsställande. Så måste Svea lifgardes kaserngård, i anseende till de stora

höjdskilnaderna, afbrytas af terrasser och långa uppfarter, byggnaderna komme att ligga strödda här och hvar, och hela etablissementets utseende blefve hvarken prydligt eller militäriskt. Andra lifgardets kasernelement blefve, ehuru rymligare än nu, dock ingalunda fullt ändamålsenliga och komme fortfarande att i sanitärt hänseende lemna mycket öfrigt att önska; kanslihuset, som borde ligga med façaden åt Strandgatan, komme snedt mot kaserngården, och då grunden för huset vore mycket dålig, fordrades här pålning; exercishuset, som i följd af sitt sumpiga och osunda läge gifvit starka anledningar till klagomål vid dess begagnande under vintrarne, kunde icke, utan att ombyggas, höjas, och måste, i händelse detta skedde, äfven kaserngården deromkring betydligt påfyllas.

Ett uppgjortt alternativt förslag om bibehållande af Svea lifgardes liksom äfven Lifgardets till häst kaserner på deras nuvarande platser, med de i förra alternativet föreslagna förändringar och nybyggnader, samt uppförande för Andra lifgardet af nytt kasernetablissement med belägenhet vid den s. k. snedesplanaden, hade chefen för Lifgardesbrigaden ej heller funnit ändamålsenligt, utan hade han ansett sig böra tillstyrka ett tredje alternativ, enligt hvilket nya kasernetablissement för båda fotgardesregementena skulle uppföras å den kronan tillhöriga mark bakom Svea lifgardes nuvarande kaserngård med façader åt den utdragna Linnégatan, och derjemte hästgardeskasernen försätas i tillfredsställande skick.

En högt och sundt belägen byggnadsplats för två nya kasernetablissement erbjöde sig på området öster om snedesplanaden emellan norra esplanadens förlängning och den utdragna Linnégatan, hvilket område tillhörde kronan. Den vestra delen af detta område hade befunnits ganska jemn med berggrund öfver allt, och ehuru den östra delen höjde sig i en betydlig bergtopp, som måste bortsprängas, betydde detta föga, då dels fyllning och dels byggnadssten så väl till kasernerna som till enskilda byggnadsföretag funne användning i stora kvantiteter.

Vid tillämpning af detta alternativ skulle enligt förslaget nödiga medel erhållas derigenom, att de för regementena då umbärliga tomtområden, sedan först snedesplanaden och öfriga nödiga gator blifvit genom samma områden framdragna, styckades och indelades i byggnadsqvarter, samt att dessa byggnadsqvarter efter hand försåldes.

Sedan Arméförvaltningen och chefen för Fortifikationen häröfver afgifvit yttranden, och Kongl. Maj:t medelst nådigt bref den 25 Januari 1884 uppdragit åt chefen för Fortifikationen att, med anledning af hvad

i afseende å det här ofvan sist anförda förslaget blifvit i nämnda yttranden erinradt, låta omarbete samma förslag med iakttagande af vissa angifna rättelser, inkom chefen för Fortifikationen den 2 April 1884 med ett i öfverensstämmelse dermed omarbetadt förslag, åtföljdt af ritningar och kostnadsberäkningar, och sedan det omarbetade förslaget enligt Kongl. Maj:ts befallning öfverlemnats till stadsfullmäktige i Stockholm, på det de skulle komma i tillfälle att för sin del fatta det beslut, hvar till förslaget, så vidt det afsåg anläggande af nya eller förändring af äldre stadsqvarter samt vidtagande af gaturegleringar, kunde finnas föranleda, hade stadsfullmäktige i skrifvelse den 8 November 1884 afgifvit underdånigt yttrande i ärendet; hvarefter chefen för Fortifikationen den 19 December samma år till Kongl. Maj:t inkommit med ytterligare utlåtande och utredning i ämnet.

Vid ärendets föredragning inför Kongl. Maj:t har Herr Statsrådet och Chefen för Landtförsvarsdepartementet, efter öfverläggning med Hans Excellens Herr Statsministern och Chefen för Finansdepartementet beträffande förslagen om försäljning af kronan tillhörig mark och de frågor, som dermed egde sammanhang, inför Kongl. Maj:t framlagt sina åsikter i förevarande ämnen och till en början konstaterat det sakförhållande, att Svea lifgardes kasern befunnes i sådant tillstånd, att det icke vore tillrädligt att uppskjuta med vidtagande af de åtgärder, som i hvarje fall blefve nödiga till beredande åt denna trupp af förbättrad inqvartering. Derest, på sätt först föreslagits, ett extra anslag till belopp af 375,000 kronor hos Riksdagen begärdes och användes till om- och tillbyggnad af den nuvarande kasernen, skulle, såsom den verkställda utredningen ådagalade, väl en förbättring vinnas, men sådana olägenheter vid det nuvarande kasernetablissemnet ändock qvarstå, att för deras afhjelpande ytterligare betydande summor erfordrades, hvarförutom anslag till ganska stort belopp inom den närmaste tiden behöfde tagas i anspråk, derest Andra lifgardets nuvarande kasernetablissemnet skulle kunna sättas i tillfredsställande skick. Det syntes nemligen icke i längden kunna väl försvaras, att det manskap, kronan använde i sin tjänst och på hvilket manskaps egenskaper och sedliga halt man stälde och måste ställa allt högre anspråk, nödgades att, såsom vid begge fotgardesregementena nu vore fallet, i fråga om inqvartering lefva under förhållanden, som vore i högsta grad egnade att för manskapet försvåra möjligheten att motsvara nämnda anspråk. I anseende till beskaffenheten af de bostäder, till hvilka manskapet vore hänvisadt och hvilka hvarken tillfredsstälde de anspråkslösaste fordringar på trefnad eller vore tjenliga till uppehållsort under läsning eller andra

nyttiga eller förädlande sysselsättningar, blefve nemligen förhållandet ofta, att manskapet på lediga stunder af omständigheterna så godt som nödgades att utom hus söka en ersättning, som då naturligtvis icke sällan blefve af helt annan art. Men när härtill komme, att enligt de medicinska myndigheternas af erfarenheten bekräftade utsago kasernerna icke heller uppfylde de nödvändigaste villkoren för helsans bevarande, blefve afhjelpandet af de befintliga missförhållandena för staten en pligt, som ej kunde afvisas.

Det betydliga värde såsom byggnadstomter, gardesregementenas mark erhållit genom hufvudstadens under de senare åren vunna utvidgning, öppnade en utväg att uppfylla denna pligt utan de känbara uppoffringar, som eljest skulle för detta ändamål erfordras. Den anförda utredningen gäfvade tillika vid handen, att i förhållande till de mycket betydliga kostnader, som måste nedläggas på de gamla kasernetablissemmenten, derest man ville söka bringa dem i tidsenligt skick, resultatet ingalunda blefve tillfredsställande. Då nu annan, kronan tillhörig, af ofruktbara bergplataer bestående, men till tomter för kasernerna särdeles lämplig mark kunde utan någon olägenhet härtill upplåtas, samt de gamla gardestomterna, om de fortfarande användes för deras nuvarande ändamål, under tiden icke skulle i kronans hand ega större värde än hvarje annan till samma ändamål tjenlig mark, syntes äfven ur denna synpunkt icke vara ekonomiskt klokt att såsom plats för kasernerna bibehålla sistnämnda, dyrbara mark samt i sådan händelse, med användande af betydande belopp, som delvis måste utgå såsom extra anslag, bättra de gamla kasernetablissemmenten, hvilka sedermera äfven måste under en lång framtid förblifva på deras nuvarande platser. En blick på plankartan öfver gardestomternas indelning i byggnads-
quarter och de nya kasernetablissemmenternas förläggning visade genast att, derest man beslutade sig för en tomtförsäljning, Andra lifgardets nuvarande område måste från början deri intagas, för att byggnadstomterna i trakten skulle blifva rätt begärliga och således försäljningen kunna verkställas med största fördel för kronan. Bibehållandet af Andra lifgardets kaserntomt skulle tydligen medföra, att den mark, som i sådant fall skulle kunna umbäras, erhöle ett vida mindre försäljningsvärde än eljest, hvaraf vidare följde behovet af större extra anslags anvisande.

Ett nödvändigt villkor för att lämpliga byggnadsquarter skulle kunna erhållas vore, att nya gator framdroges på tjenliga ställen enligt regleringsplanen och att i sammanhang dermed åt vissa förut befintliga gator gäfves något ökad bredd, hvilket senare komme att höja de vidlig-

gande tomternas värde derigenom, att deras blifvande egare sålunda bereddes rättighet att å tomterna uppföra hus till större höjd. Derest, sedan Stockholms stad iklädt sig kostnaderna för iordningsättande af den nya esplanaden från Ladugårdslands tull till Strandgatan, hvilka kostnader beräknats till 169,500 kronor, utgifterna för det fullständiga ordnandet af de öfriga gatorna, med undantag af de gatudelar, hvilka närmast omgafve de nya kasernetablissemnten, komme att påläggas byggnadstomternas blifvande egare, skulle nämnda vilkor enligt de af chefen för Fortifikationen åberopade beräkningarne motsvara en tillökning i inköpspriset för tomterna af ungefärligen 38 öre i medeltal per kvadratfot, då nemligen summan af gaturegleringskostnaderna, 350,000 kronor, fördelas på de 932,225 kvadratfot, som antagits kunna till försäljning upplåtas. I nämnda kostnadssumma af 350,000 kronor vore likväl icke inberäknad kostnaden för sprängnings- och öfriga arbeten för det första ordnandet med grusade körbanor af följande gator, nemligen den 30 meter breda gatan midt för Lifgardets till häst kasern, den nya 18 meter breda gatan, öster om den föregående från Strandgatan till esplanaden, gatan midt för Svea lifgardes föreslagna kasern, samt slutligen Riddaregatans fortsättning. Dessa arbeten uppginge enligt de verkställda beräkningarne till 68,800 kronor. Samtliga de gaturegleringskostnader, som måste påläggas blifvande köpare af tomterna, syntes derföre kunna antagas representera i rundt tal 45 öre i medeltal per kvadratfot.

Om ock allt för stora praktiska svårigheter skulle för kronan möta att verkställa försäljning af hvar tomt för sig, blefve dock ingalunda nödigt eller lämpligt, att hela det område, som afsåges till försäljning, utbjödes på en gång, hvarvid köpeanbud antagligen icke vore att förvänta från mer än ett enda bolag af köpare. I stället borde försäljningen ordnas så, att till en början utbjödes endast den för bebyggande bäst belägna mark, fördelad på sådant sätt, att täflan mellan flera äfven mindre kapitalstarka bolag eller enskilde spekulanter kunde ega rum, samt att sedermera efter hand, och i den mån omständigheterna gjorde angränsande byggnadstomter begärliga, försäljningen finge på ungefärligen samma sätt fortgå. På grund af inhemtade upplysningar hade departementschefen antagit, att för de till försäljning afsedda tomterna skulle på detta sätt kunna betingas en köpeskilling, motsvarande, derest köparens kostnader för gators ordnande erlades till kronan i penningar och inberäknades i köpeskillingen, ett medelpris af icke mindre än fem kronor kvadratfoten.

Det försäljningssätt, som måste användas för vinnande af ett så gynnsamt resultat, förutsatte likväl att medel, åtminstone till påbörjande af Andra lifgardets nya kasern för möjliggörande af en någorlunda snar bortflyttning af den gamla kasernen samt äfven till en del gatuarbeten, under någon tid af tillgängliga medel förskjutas från Arméförvaltningen eller Statskontoret, i hvilket hänseende hinder icke syntes möta.

Beräkningarne skulle, efter de grunder hvilka sålunda angifvits, ställa sig på följande sätt:

Köpeskillingen för 932,225 kvadratfot byggnads- tomter, efter medelpris af 5 kronor kvadratfoten, kronor	4,661,125: —	
Materialier efter Andra lifgardets nuvarande bygg- nader	40,000: —	
	<hr/>	kronor 4,701,125: —
Kostnader:		
östra fotgardeskasernen..... kronor	1,569,300: —	
vestra »	1,440,300: —	
gemensamt bad- och verkstadshus	38,500: —	
diverse omkostnader och oförut- sedda utgifter	80,900: —	3,129,000: —
ordnandet af de kasernetablissem- enten närmast omgifvande ga- tudelaf enligt chefens för Forti- fikationen förslag	121,000: —	
tillkommer för den af Stockholms stadsfullmäktige fordrade sten- sättning af samma gatudelaf ...	58,500: —	179,500: —
ordnande af öfriga gator (med undantag af snedesplanaden) i enlighet med ofvan anförda be- räkningar		
dels.....	350,000: —	
dels.....	68,800: —	418,800: —
Antagligt öfverskott		973,825: —
	<hr/>	kronor 4,701,125: —

Stats-Utskottet, till hvars förberedande behandling denna proposition blifvit hänvisad, har tagit del af de till ärendet hörande handlingar och kartor samt jemväl genom besök, som af ledamöter i Ut-

skottet aflagts å ifrågavarande platser, vunnit närmare kännedom om föreliggande ämne. Härvid har Utskottet till en början velat framhålla att, på sätt jemväl Herr Statsrådet och Chefen för Landtförsvarsdepartementet meddelat, det tillstånd, hvori Svea lifgardes kasern för närvarande sig befinner, är sådant, att skyldig omtanke om deri inhyste personers helsa och lif knappt synes medgifva dess fortfarande användning för ifrågavarande ändamål. Enligt hvad Herr Statsrådet, såsom ofvan är nämndt, vidare anfört, är derjemte beskaffenheten af manskapets bostäder, hvilka hvarken tillfredsställa de anspråkslösaste fordringar på trefnad eller äro tjenliga till uppehållsort under läsning eller andra nyttiga eller förädlande sysselsättningar, sådan att den ofta föranleder manskapet att på lediga stunder utomhus söka en ersättning, som då naturligtvis icke sällan blifver af helt annan art; och har Utskottet ansett tillbörlig omtanka om det allmännas väl med allvar kräfva, att det värfvade, från landets olika delar vid ung ålder emottagna manskapet icke må till följd af bristande anordningar för dess inlogerande i hufvudstadens kaserner återsändas till hemorterna i sedligt afseende sjunkne. Då sålunda en ombyggnad eller nybyggnad af berörda kasern är af oafvisligt behof påkallad, och jemväl vid Andra lifgardets kasern erfordras kostsamma nybyggnader, har Utskottet funnit det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget om dessa byggnadsbehofs tillgodoseende genom försäljning af berörda kaserners tomter och de inflytande medlens användande till uppförande af nya tidsenliga kasernetablisement på annan lämplig plats synnerligen tilltalande; och får Utskottet härvid erinra, att denna fördel till fullo ernås endast genom det till grund för Kongl. Maj:ts förslag liggande alternativ; hvaremot enligt de två andra, här ofvan om förmälda alternativen försäljningsmedlen skulle betydligt understiga kostnaden för byggnadsarbetena.

Då Utskottet sålunda ansett sig böra tillstyrka den föreslagna försäljningen af den till fotgardesregementena upplåtna mark, har Utskottet på samma gång velat uttala den åsigt, att det synes med skäl kunna ifrågasättas, huru vida icke en förflyttning af jemväl Lifgardets till häst kasernetablisement lämpligen bör i sammanhang härmed ega rum. Enligt hvad för Utskottet uppgifvits, kan tjenlig plats för detta etablissement beredas i närheten af och öster om de nu föreslagna nya kasernbyggnaderna. Herr Statsrådet och Chefen för Landtförsvarsdepartementet har i fråga härom till statsrådsprotokollet yttrat, att, i händelse den nu ifrågasatta reglering af de kringliggande kvarteren blefve genomförd, den tid icke torde vara aflägsen, då en förflyttning jemväl af Lifgardets till häst kasernetablisement med största

fördel för statsverket kunde ega rum; att det under denna förutsättning icke syntes vara skäl att på det nuvarande etablissementet nedlägga de i sådant afseende beräknade, till 186,000 kronor uppgående summor; samt att, hvad beträffade sådana förbättringar, som emellertid kunde blifva alldeles oundgängliga, pröfningen deraf borde blifva på särskild anmälan beroende. Jemte det departementschefen i sammanhang härmed uttalat den åsigt, att bortflyttandet af Lifgardets till häst kasern visserligen skulle tjena till att stegra värdet af byggnadstomterna äfven i de angränsande kvarteren, har departementschefen dock å andra sidan anfört, att denna stegring antagligen skulle i icke så ringa grad motverkas genom den större tillgång på tomter, som uppstode, om jemväl Lifgardets till häst ganska betydliga kasernområde upplättes till försäljning. Då emellertid, såsom jemväl af Herr Statsrådet och Chefen för Landtförsvarsdepartementet anmärks, man icke afsett, att det till försäljning ifrågasatta området skulle på en gång, utan endast efter hand och i den mån omständigheterna sådant påkallade, till försäljning utbudas, synes väsentlig minskning i tomtvärdet genom försäljning äfven af Lifgardets till häst kasernområde icke vara att befara; hvaremot Utskottet med visshet antager, att värdet å de till denna kasern gränsande tomter skulle betydligt höjas, derest jemväl kasernområdet blefve upplåtet till byggnadsplatser, samt att saluvärdet för detta område skulle fullt motsvara kostnaden för ett nytt etablissements uppförande. Då Utskottet sålunda ansett, att jemväl den till Lifgardets till häst kasern nu upplåtna plats borde afyttras, har Utskottet i sammanhang dermed velat framhålla, att upplåtandet af detta område till byggnadsplatser möjligen torde föranleda en förändrad tomtindelning af jemväl den af Kongl. Maj:t nu till försäljning föreslagna mark.

I afseende å de föreslagna nya kasernetablissementen för Svea lifgarde och Andra lifgardet, har Utskottet visserligen icke kunnat i detalj pröfva de uppgjorda ritningarna men dock trots sig finna, att den emellan de båda kasernerna föreslagna gatan i sanitärt hänseende bort göras något bredare, än hvad ritningarne angifva. Hvad vidare beträffar dessa ritningar och de uppgjorda kostnadsförslagen, har vid den granskning, Utskottet varit i tillfälle anställa, Utskottet — som å nyo velat framhålla den af senaste Riksdag uttalade åsigt, att vid uppgörande af förslag till byggnader för statens räkning afseende ofta icke tillräckligt blifvit fäst på nödvändigheten att iakttaga sparsamhet, i följd hvaraf anspråken på beskaffenheten af sådana byggnader allt mera stegrats — funnit kostnaden för de ifrågavarande arbetena vara allt för hög, särskildt vid jämförelse med de summor, som förut utgått till etablissem-

ment af likartad beskaffenhet som de nu ifrågavarande. På grund häraf har Utskottet föreställt sig, att vid en af vederbörande myndigheter företagen förnyad pröfning någon nedsättning i kostnaden skulle kunna åstadkommas genom förenkling i byggnadsplanen samt iakttagande af nödig sparsamhet; och då ett uppskof med beslutet angående uppförande af sjelfva kasernbyggnaderna icke torde fördröja ifrågavarande arbetens fullbordande, derest nu beslut fattas om den föreslagna försäljningen och om förflyttningen af kasernerna samt tillräckliga medel beviljas till de förberedande arbetena, har Utskottet, som hyser tvekan, huru vida det kan vara af behof påkalladt att, såsom föreslaget blifvit, till Stockholms stad kostnadsfritt och utan något motsvarande vederlag upplåta så stora områden, som ifrågasatt blifvit, ansett sig böra föreslå, att Riksdagen visserligen må för påbörjande af ifrågavarande byggnadsföretag anslå ett belopp af 1,000,000 kronor, men derjemte äfven må hos Kongl. Maj:t anhålla om förnyad granskning af byggnadsplanen samt undersökning i fråga om omfånget af och villkoren för de upplåtelser till Stockholms stad, som kunna finnas erforderliga. I följd häraf har Utskottet ur sin hemställan uteslutit det återopande af regleringsplanen samt de bestämmelser om snedesplanadens bredd m. m., som i den Kongl. propositionen förekomma.

Med afseende å hvad sålunda anförts får Utskottet hemställa,

A) att Riksdagen måtte besluta:

1:o) att de kronan tillhöriga, hufvudsakligen inom kvarteret Terra nova större i Ladugårdslands församling här i hufvudstaden belägna områden, som å den Kongl. Maj:ts proposition bilagda karta finnas utmärkta såsom bildande kvarteren A—G, I och K, och hvilka områden beräknats i areal innehålla 932,225 kvadratfot, må i den ordning Kongl. Maj:t kan pröfva lämpligt för kronans räkning föryttras; äfvensom att med anledning häraf må på vilkor, som Kongl. Maj:t eger bestämma, till gator upplåtas åt Stockholms stad under eganderätt den mark, som kan komma att till gator och gatudelar afses — dock under förbehåll i afseende å försäljningen, att densamma så ordnas, att för de områden, som komma att föryttras, må erhållas en köpeskilling, motsvarande, då deri inberäknas de kostnader för gators ordnande, som enligt

statsrådsprotokollet antagits böra drabba köparne, ett medelpris af minst fem kronor för hvarje kvadratfot;

2:o) att af de medel, som inflyta vid försäljning af förutnämnda dertill afsedda områden, må till påbörjande af nya kasernetablissemment för de begge fotgardesregementena under år 1886 användas ett belopp af 1,000,000 kronor;

3:o) att medel till ifrågavarande byggnads- och gaturegleringsarbeten må, i den mån sådant kan blifva nödigt, få, efter Kongl. Maj:ts bepröfvande, inom nyssnämnda belopp af tillgängliga medel förskjutas; och

4:o) att det öfverskott å försäljningsmedlen, som uppstår så väl under år 1886 utöfver de här ofvan anvisade 1,000,000 kronor som sedermera efter bestridandet af utgifterna för kasernetablissemmenten i deras helhet samt de nödiga kostnaderna för gators ordnande, skall reserveras till framtida disposition af Riksdagen; samt

B) att Riksdagen vid anmälan om detta beslut må anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huru vida, genom förenkling i den ifrågasatta byggnadsplanen samt nödig sparsamhet vid utförandet, någon minskning i den nu beräknade kostnaden för de nya kasernetablissemmenten må kunna beredas.

Stockholm den 8 Maj 1885.

På Stats-Utskottets vägnar:

Gustaf Sparre.

Reservationer:

af Herrar vice Talmannen *L. O. Larsson*, *A. P. Danielson*, *N. Petersson*, *S. Andreasson*, *J. Jonsson* och *P. Pehrsson*;

af Herr *Sven Nilsson*, med hvilken Herrar *G. Eriksson*, *M. Jonsson* och *A. Persson* instämt och som visserligen erkänt behofvet af frågans snara lösning men — i följd af de anmärkningar som mot förslaget vid granskningen af detsamma blifvit gjorda, såväl beträffande de beräknade kostnaderna för byggnaderna som om gaturegleringen och den i sammanhang dermed stående frågan om esplanadens utsträckning och kostnadsfria upplåtelse samt med hänsyn dertill att frågan om Kongl. Lifgardets till häst etablissements förflyttning till annan plats icke nu varit i förslaget inbegripen — ansett sig icke *nu* kunna bifalla Kongl. Maj:ts proposition i ämnet, utan föreslagit,

att Riksdagen måtte i skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:ts täcktes taga frågan i sin helhet i förnyad pröfning och till nästa riksdag inkomma med framställning i ämnet.

Herr *Carl Ifvarsson* har begärt få antecknad, att han icke deltagit i detta ärendes slutliga behandling inom Utskottet.